

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

FEKH95

Examensarbete kandidatnivå

VT 2012

IFRS 3 – ett fortsatt problem

En studie av standardens utveckling

Författare

Henric Hammarbro

Anders Jeppsson

Gustav Rybrink

Handledare

Erling Green

Sammanfattning

Examensarbetets titel: IFRS 3 – ett fortsatt problem. En studie av standardens utveckling

Seminariedatum: 1 juni 2012

Ämne/kurs: FEKH95, Examensarbete kandidatnivå, 15 högskolepoäng

Författare: Henric Hammarbro, Anders Jeppsson, Gustav Rybrink

Handledare: Erling Green

Fem nyckelord: IFRS 3, goodwill, rörelseförvärv, subjektivitet, väsentlighet

Syfte: Syftet med uppsatsen är att beskriva hur tillämpningen av IFRS 3 ser ut idag samt att diskutera om det finns ett förändringsbehov av standarden.

Metod: Uppsatsen baseras på en kvalitativ metod där intervjuer har genomförts med både revisorer, analytiker samt praktiker. Bredden av respondenter är av stor vikt för att ha möjligheten att analysera IFRS 3 från olika perspektiv. Intervjuerna med respondenterna har skett både genom personliga intervjuer och genom online-intervjuer.

Teoretiska perspektiv: Utgångspunkten för uppsatsen är normgivningen inom IFRS 3, som presenteras i kapitel tre. Detta utvecklas vidare genom diskussioner och artiklar inom standarden, vilket sedan presenteras som sekundärdata i kapitel fyra.

Empiri: Här sammanställs data från respondenterna, vilka består av fem stycken individuella intervjuer med personer som både har praktisk och teoretisk kunskap om IFRS 3.

Resultat: I slutsatsen presenteras bilden av att analytikern, revisorn och praktikern har en olik bild av hur väl IFRS 3 uppfylls. Det talas om en skillnad beroende på vart i ”kedjan” en person befinner sig och att detta leder till olik tillfredsställelse av standarden. Vidare talas det om en problematik med det principbaserade regelverkets subjektivitet som anses vara det största problemet med standarden.

Abstract

Title: IFRS 3 – a continuous problem. A study of the standard's development

Seminar date: June 1 2012

Course: FEKH95, Degree Project Undergraduate level, Business Administration, Undergraduate level, 15 University Credits Points (UPC) or ECTS-cr

Authors: Henric Hammarbro, Anders Jeppsson, Gustav Rybrink

Advisor: Erling Green

Key words: IFRS 3, goodwill, business combinations, subjectivity, materiality

Purpose: The purpose of this essay is to describe how the application of IFRS 3 looks like today and to discuss whether there is a need for changes in the standard.

Methodology: The essay is based on a qualitative approach in which interviews were conducted with accountants, analysts and with people working with IFRS 3. The widths of the respondents are of great importance to have the ability to analyze IFRS 3 from different perspectives. The interviews with respondents have taken place both through personal interviews and through online interviews.

Theoretical perspective: The essay is based on the legislative activity of IFRS 3, which will be presented in chapter three. The information will be developing further throughout discussions and articles within the standard, which will be presented as secondary data in chapter four.

Empirical foundation: All the data that were collected from the interviews, have been put together within this section. The data consist of five individual interviews with persons who both have practical and theoretical knowledge of the using of IFRS 3.

Conclusions: The conclusion presents the picture that analysts, auditors and people working with IFRS 3 have different pictures of how well IFRS 3 is met. There is a difference depending on where in the "chain" a person is and that this leads to different satisfaction of the standard. Furthermore, there is talk of a problem with the principle-based regulatory's subjectivity that is considered to be the biggest problem with the standard.

Förord

Vi vill först och främst tacka vår handledare Erling Green för den hjälp och de idéer som vi blivit tillhandahållna längs uppsatsens gång.

Vi vill även rikta ett stort tack till Eva Törning på Grant Thornton, Olle Nilsson på PwC samt Jörgen Carlsson på Aspiro för den tid och det intresse som lades på intervjuerna.

Henric Hammarbro

Anders Jeppsson

Gustav Rybrink

Förkortningar

EECS	European Enforcers Co-ordinating Sessions
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EG	Europeiska gemenskapen
ESMA	European Securities and Markets Authority
EU	Europeiska unionen
FASB	Financial Accounting Standards Board
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Council
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS	International Financial Reporting Standards
ISA	International Standards on Auditing
PCAOB	Public Company Accounting Oversight Board
RR	Redovisningsrådet
SEC	Securities and Exchange Commission

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemdiskussion	2
1.2 Problemformulering	3
1.3 Syfte	3
1.4 Avgränsning.....	3
1.5 Fortsatt disposition.....	4
2. Metod	5
2.1 Ansats	5
2.2 Kvalitativ metod.....	5
2.3 Reliabilitet, replikation och validitet.....	6
2.4 Val av respondenter och företag	7
2.5 Primär- och sekundärdata	7
2.5.1 Personliga intervjuer	8
2.5.2 Online-intervjuer	9
2.6 Kritik till metod och bortfallsanalys	9
3. Institutionalialia	11
3.1 IASB.....	11
3.1.1 Föreställningsramen	11
3.2 IFRS 3.....	12
3.2.1 Immateriella tillgångar.....	13
3.2.2 Goodwill.....	14
3.2.3 Nedskrivning av goodwill.....	14
3.2.4 Väsentlighetsprincipen.....	15
3.3 Tillsynen av IFRS 3	16
4. Teoretisk referensram	18
4.1 Problematik med redovisning enligt IFRS 3	18
4.1.1 Subjektivitet	19
4.1.2 Väsentlighet	21
4.1.3 Tillsyn.....	21
4.1.4 Komplex och dyrt.....	22

5. Empiri	23
5.1 Respondenter	23
5.1.1 IFRS 3 i teorin	23
5.1.2 IFRS 3 i praktiken.....	24
5.1.3 Om inlärningskurva och praxis.....	26
5.1.4 Tillsynen av IFRS 3.....	27
5.1.5 Framtidens IFRS 3.....	27
6. Analys.....	29
6.1 Hur ser tillämpningen av IFRS 3 ut?.....	29
6.1.1 Allokeringen av förvärvets övervärde.....	29
6.1.2 Väsentlighet som praxis?	30
6.1.3 IFRS 3 och dess subjektivitet.....	32
6.1.4 Tillsynen av IFRS 3.....	33
6.2 Finns det ett förändringsbehov av IFRS 3?	33
6.2.1 Analytikern kräver förändring.....	34
6.2.2 Revisorn är kluven	35
6.2.3 Praktikern är nöjd	36
7. Slutsats	37
7.1 Förslag på fortsatta studier	39
8. Källförteckning	40

1. Inledning

Den 19 juli 2002 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Ett nytt regelverk, *International Financial Reporting Standards* (IFRS), utgivet av *International Accounting Standards Board* (IASB), kom att gälla för börsnoterade företag, banker och försäkringsbolag inom EU vid upprättandet av finansiella rapporter. Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2005 och syftet med införandet var att EU ville se en harmonisering av den finansiella information som gavs ut av företagen, samt att det önskades uppnå en högre jämförbarhet mellan olika företag.¹

2004 gavs IFRS 3 ut som behandlar rörelseförvärv. Till skillnad mot den gamla, av Redovisningsrådet (RR) ställda regeln, RR 1:00 lägger IFRS 3 större vikt på de upplysningar ett företag ska lämna vid ett rörelseförvärv. IFRS 3 vill att företagen i så stor utsträckning som möjligt ska redovisa förvärvets övervärde som flera olika immateriella tillgångar istället för att skapa stora goodwillposter, som var möjligt enligt den äldre svenska regeln RR 1:00.² Ytterligare en förändring efter införandet av IFRS 3 är att företagen inte längre har möjlighet att genomföra årliga avskrivningar av goodwillposten. Istället ska en årlig nedskrivningsprövning utföras, vilket regleras i IAS 36.³

För att förstå problematiken med IFRS 3 om rörelseförvärv är det viktigt att ha förståelse för att termen goodwill sedan lång tid tillbaka har varit svårdefinierad. Goodwill som term har använts yrkesmässigt sedan åtminstone 1571, men är trots det än idag ett av de områden inom redovisningen som är mest omdiskuterat.⁴ Den första juridiska definitionen av goodwill fastställdes av den brittiska lordkanslern Lord Eldon i ett rättsfall från 1810. Lord Eldon menade att goodwill är:

*“Nothing more than the probability that the old customers will resort to the old place”.*⁵

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 art. 1 och 4.

² Lagerström, B. – Nicander, C. (2006).

³ IFRS 3 bilaga B p. B 63 a.

⁴ Cooper, J. (2007).

⁵ Dawson, S. (1903).

Det har genom åren skett många teoretiska försök att åstadkomma en allmänt accepterad definition av goodwill, men trots detta menar Giuliani och Brännström att det än idag är oklart vad goodwill egentligen är för något.⁶

1.1 Problemdiskussion

Grundtanken med införandet av IFRS 3 beskrivs i punkt 1 i standarden, där det sägs att

”syftet med denna standard är att förbättra relevansen, tillförlitligheten och jämförbarheten på den information som ett rapporterande företag tillhandahåller om ett rörelseförvärv och dess effekter i sina finansiella rapporter”.

I studier som har gjorts efter införandet av IFRS 3 kan det vid rörelseförvärv urskiljas en ökning av identifierbara immateriella tillgångar med 1,6 procent samtidigt som andelen goodwill har ökat med 5,1 procent.⁷ Detta innebär att företagen, tvärt emot vad IFRS 3 syftar till, har identifierat en större andel av förvärvets övervärde som goodwill än som andra identifierbara immateriella tillgångar. Detta leder till att värderingen av företaget försvåras, då en större del av immateriella tillgångar ligger oidentifierade under goodwillposten istället för att vara identifierade och enskilt värderade, vilket hade förbättrat relevansen och tillförlitligheten av företagets finansiella rapporter.

Missnöjet med IFRS 3 och problematiken över hur förvärvets övervärden ska redovisas kan även urskiljas i ett antal andra artiklar. En artikel i Balans, skriven av Jan Marton, beskriver hur det uppkommer flera komplexa bedömningssituationer vid ett rörelseförvärv, som i sin tur kan leda till betydande osäkerhet inom redovisningen. Forskning visar på att det finns stor variation i hur företag identifierar olika specifika immateriella tillgångar och att skillnaderna kan hänföras till ambitionsnivån inom respektive företags redovisning. Detta visar på att IFRS 3 inte används konsekvent i jämförelse mellan företag. Avslutningsvis i artikeln menar Marton att IFRS 3 är teoretiskt konsekvent, men att standarden ger svårigheter vid den praktiska implementeringen.⁸

Även Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson nämner i sin första artikel i ”Balans-serien” att *”rapporteringen [säkerligen] kommer att förbättras ytterligare för årets förvärv i*

⁶ Giuliani, M – Brännström, D. (2011).

⁷ Hamberg, M. et al. (2011).

⁸ Marton, J. (2011).

koncernredovisningarna för 2006”.⁹ Det innevarande året, 2005, var trots allt det första året som börsnoterade företag skulle tillämpa IFRS 3 och borde således kunna ses som en form av ingångsår.

Fem år senare skriver författarna, i samma artikelserie, att de fortfarande inte har sett någon ökad inlärningskurva av IFRS 3 bland företagen, vilket de hade förväntat sig. Författarna menar däremot att upplysningar av immateriella tillgångar och goodwill har förbättrats i de finansiella rapporterna jämfört med hur det såg ut vid införandet av standarden. Trots förbättringarna som har gjorts, anser författarna att syftet med standarden fortfarande inte har uppfyllts, trots att standarden funnits sedan 2005.¹⁰

1.2 Problemformulering

Mot bakgrund av problemdiskussionen kan det konstateras att syftet med IFRS 3 inte har uppfyllts på ett tillfredsställande sätt. Vi har för avsikt att ta reda på om det existerar ytterligare faktorer som påverkar användandet av IFRS 3. Därför vill vi i uppsatsen undersöka följande frågor:

- Hur ser tillämpningen av IFRS 3 ut?
- Finns det ett förändringsbehov av IFRS 3?

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att, med utgångspunkt från ett antal Balans-artiklar och personliga intervjuer, beskriva tillämpningen av hur IFRS 3 ser ut idag samt att diskutera om det finns behov av förändringar av standarden.

1.4 Avgränsning

I uppsatsen har vi avgränsat oss i allmänhet till företag som tillämpar IFRS och i synnerhet till börsnoterade företag vid de reglerade svenska börserna NASDAQ OMX Stockholm AB samt Nordic Growth Market NGM AB. I fortsättningen kommer vi att benämna dessa noterade företag som ”företag”.

⁹ Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2006).

¹⁰ Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2011), *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – sjätte året. Goodwill växer och frodas.*

Negativ goodwill kommer inte att beröras, då negativ goodwill direkt tas upp och elimineras i resultaträkningen. Inte heller kan uppsatsens huvudproblematik, om uppdelningen av rörelseförvärvs övervärde på olika immateriella tillgångar, beröras vid de tillfällen som negativ goodwill uppstår.

Uppsatsens ämne och avgränsning gör att vi kommer att beröra standarden IAS 36, om nedskrivningar, till viss del. Vi kommer dock inte att göras en djupare analys av IAS 36.

1.5 Fortsatt disposition

Kapitel 2 – Metod I kapitlet redogörs först för det vetenskapliga förhållningssättet i uppsatsen samt reliabilitet, replikation och validitet. Därefter tar kapitlet upp val av metod vid urval av respondenter och insamling av data för att sedan avslutas med kritik till metoden och bortfallsanalys. Metodens utgångspunkt är att beskriva det tillvägagångssätt som har följts för att uppnå syftet.

Kapitel 3 – Institutionalialia I kapitlet presenteras förklaringar av begrepp, standarder samt organisationer som är av stor vikt för kommande delar av uppsatsen. Detta görs för att läsaren ska få en bättre förståelse över kommande delar av uppsatsen.

Kapitel 4 – Teoridiskussion I kapitlet redovisas data från diskussioner, artiklar samt förordningar som alla berör IFRS 3. Dessa teorier ligger till grund för den genomgång av de empiriska data som samlades in. Kapitlet kommer också att ligga till grund för delar av analysen.

Kapitel 5 – Empiri I kapitlet kommer data från intervjuerna med respondenterna att presenteras, detta i löpande skrift för att bibehålla en levande text. Svaren kommer att återspegla det väsentligaste från intervjuerna med respondenterna.

Kapitel 6 – Analys I kapitlet kommer teori från kapitel 3 och 4 att ställas mot den insamlade empirin och de olika delarna kommer att jämföras och analyseras.

Kapitel 7 – Slutsats I kapitlet presenteras de slutsatser som, med stöd från analysen, leder till besvarande av problemformuleringen. Avslutningsvis kommer det att ges förslag på fortsatta studier inom ämnet.

2. Metod

I kapitlet redogörs först för det vetenskapliga förhållningssättet i uppsatsen samt reliabilitet, replikation och validitet. Därefter tar kapitlet upp val av metod vid urval av respondenter och insamling av data för att sedan avslutas med kritik till metoden och bortfallsanalys. Metodens utgångspunkt är att beskriva det tillvägagångssätt som har följts för att uppnå syftet.

2.1 Ansats

Uppsatsen grundas på ett tidigare känt problem; ett problem som andra också har konstaterat, nämligen att IFRS 3 inte följs på ett helt tillfredsställande sätt. Det konstateras bland annat i en flerårig undersökning av Sven-Arne Nilsson och Björn Gauffin och som har blivit en artikelserie i tidskriften Balans. I och med att vi utgår ifrån dessa artiklar kan det sägas att vi har ett deduktivt synsätt i uppsatsens utgångsläge. Ett deduktivt synsätt är nämligen ett där teori ligger till grund för praktiskt forskning.¹¹

Vidare vill vi primärt ge vår syn på problemet och, med hjälp av artikelserien och andra källor, fortsätta i det forskningsspår som handlar om varför IFRS 3 inte följs på ett bra sätt. Det kommer därmed att innebära ett induktivt synsätt på problemet – att vi vill bygga vidare på teorin – och således att vi väljer att arbeta med en kvalitativ metod. En kvalitativ metod bygger ofta på generella frågeställningar, att relevanta platser och respondenter väljs, att data samlas in och tolkas, att arbetet görs begreppsligt och teoretiskt, att frågeställningarna preciseras efter hand och slutligen att en rapport skrivs.¹²

2.2 Kvalitativ metod

Kvalitativ metod kan förklaras genom att beskriva teori som något som blir en följd av praktisk forskning. Vidare är ett sådant samband mellan teori och praktik att se som något induktivt.¹³ Problemformuleringen är ofta inte lika specifik när en kvalitativ metod används, varför vi har valt att formulera en fråga med frågeordet ”hur”. Det vi vill göra är att ta reda på hur IFRS 3 används idag och, om användandet inte är tillfredsställande, ta reda på vad det är som orsakar detta och i sin tur vad som behöver åtgärdas. Fokus kommer alltså delvis att ligga

¹¹ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 25.

¹² Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 300-302.

¹³ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 25.

på åtgärderna; vi vill blicka framåt, och därför vill vi i den senare delen av uppsatsen diskutera vad som behöver göras för att IFRS 3 ska fungera både i teorin och i praktiken.

Kvalitativ metod har vidare fått kritik på det sätt att den inte alltid innebär insamling av data; vissa menar till och med att metoden kan beskrivas som något som *inte* är kvantitativ metod.¹⁴ Däremot finns det andra som menar att det är människors uttalanden, författningar och handlingar som ligger till grund för kvalitativa undersökningar.¹⁵ I datainsamlingsarbetet har vi därför intervjuat fem experter inom området som har kommit med många goda idéer och varit till stor hjälp.

2.3 Reliabilitet, replikation och validitet

Reliabilitet betyder att det diskuteras huruvida ett arbetes resultat skulle bli detsamma om arbetet skulle göras om på nytt.¹⁶ Inom kvalitativ forskning kan dock begreppet ”pålitlighet” användas för att beskriva samma sak. För att vara pålitligt förutsätts att alla faser under arbetets gång har dokumenterats och beskrivits och sedan att någon granskar processen.¹⁷ Emellertid finns det ett liknande kriterium i forskningssammanhang – replikation – som handlar om att kunna reproducera vad andra forskare har kommit fram till. I ett sådant läge måste dokumentationen och beskrivningen av faserna vara fullständig för att den senare forskaren ska ha möjlighet att replikera.¹⁸ I uppsatsen har vi beskrivit tillvägagångssättet på ett utförligt sätt och i insamlingsförfarandet av primärdata, det vill säga under intervjuerna, ställt samma frågor till respondenterna för att öka pålitligheten.

Validitet innebär en bedömning av hur bra de slutsatser som koms fram till i arbetet hänger ihop.¹⁹ Kriteriet går vidare att dela upp internt och externt eller, vanligen inom kvalitativ forskning, på ”tillförlitlighet” och ”överförbarhet”.²⁰ Tillförlitlighet uppnås genom att låta de personer, som är en del av den sociala verklighet som studerats, ta del av arbetets resultat och verifiera att forskaren uppfattat denna verklighet på rätt sätt.²¹ I arbetet med uppsatsen har sammanställningar över intervjuerna kommit respektive respondent tillhanda och

¹⁴ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 298.

¹⁵ Lundahl, U. – Skärvad, P-H. (1999), s. 102.

¹⁶ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 48.

¹⁷ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 307.

¹⁸ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 48.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 306-307.

²¹ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 306.

respondenterna har sedan haft tid på sig att kommentera och bekräfta de uppgifter som lämnades vid intervjuerna.

2.4 Val av respondenter och företag

Som nämnts är en kvalitativ metod något ostrukturerad, vilket innebär att forskningen med en sådan metod kan vara öppen och beroende. Det är forskarna själva som är det viktigaste redskapet vid insamlingen av data; forskarnas intressen spelar stor roll.²² När vi valde respondenter, det vill säga vilka personer vi intervjuade, och från vilka företag dessa skulle komma, var vi väldigt öppna och tog kontakt med ett flertal revisionsbyråer. Det som hela tiden var viktigt, när vi gick tillväga på detta sätt, var att få kontakt med personer som arbetar praktiskt med IFRS 3 och som kunde ge sin syn på standarden. Denna kunskap ville vi använda för att kunna pröva våra egna, framför allt när det gäller diskussionen om standarden i praktiken. De fem personer som vi senare kom att intervjua arbetar praktiskt med IFRS 3 på något sätt, men dessutom får Sven-Arne Nilsson och Björn Gauffin också rollen som analytiker i uppsatsen. Detta då vi till stor del grundar vårt problem i deras artiklar.

2.5 Primär- och sekundärdata

I uppsatsen har vi tagit utgångspunkt i sekundärdata, nämligen i Balans-artiklar och andra källor. Anledningen till detta var att vi fann ämnet intressant och att ”problemet” i källorna inte var slutdiskuterat; vi ville gärna fortsätta diskussionen och komma med vår syn på saken. Vidare har annan litteratur använts för att definiera och förklara problemet, till exempel både svensk- och engelskspråkiga vetenskapliga artiklar från olika tidskrifter. Artiklarna har hämtats ifrån Summon, Lunds universitets databas, samt andra databaser som universitetet prenumererar på. Vi har också använt en debattartikel i Dagens Industri, skriven av personer med högt anseende inom redovisningsområdet.

När vi skulle förbereda oss inför insamlingen av primärdata, det vill säga de olika intervjuer som vi genomförde, såg vi till att vara väl pålästa om ämnet, även utöver det som skulle kunna diskuteras under själva insamlingen. Vi sammanställde vidare en intervjuguide²³ där vi noggrant gick igenom vårt problem och syfte. Det var viktigt att de frågor vi ställde skulle ge svar på det vi var ute efter i uppsatsen. Sammanställningen av intervjuguiden gjordes

²² Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 319.

²³ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 369.

samtidigt som vi tog kontakt med tänkbara respondenter; denna kontakt togs dels via telefon, dels via e-mail och här presenterade vi uppsatsens problem och syfte. Några dagar inför intervjuerna skickades intervjuguider ut till respondenterna, detta gjordes dock inte till Jörgen Carlsson på grund av tidsbrist. På så sätt kunde alla utom en av respondenterna förbereda sig inför intervjuerna. Däremot ställdes samma frågor till alla respondenter; vi ville gärna ha olika personers syn på samma problem.

Eftersom vi har arbetat utifrån en kvalitativ metod har både de personliga och online-intervjuerna varit av semistrukturerad²⁴, eller semistandardiserad²⁵ karaktär, vilket innebär att respondenterna har svarat på frågorna i ungefär den ordning som skickades ut i förväg och att vi som intervjuare har kunnat ställa följdfrågor. Vi försökte hela tiden att bibehålla en tydlig fokus på uppsatsens problem för att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna.²⁶

2.5.1 Personliga intervjuer

Vi kom i kontakt med två experter på två olika revisionsbyråer, två redovisningsspecialister, som båda har lång erfarenhet i branschen och som har arbetat med IFRS 3 i olika sammanhang. Dels gjorde vi en personlig intervju med Eva Törning på Grant Thornton och dels en med Olle Nilsson på PwC. Dessutom genomförde vi en personlig intervju med Jörgen Carlsson, koncernredovisningschef på Aspiro. Sedan IFRS 3 trädde i kraft har han och företaget varit med om ett tjugotal förvärv som redovisats i enlighet med standarden, varför intervjun gav oss inblick i hur en redovisningsansvarig går tillväga vid ett förvärv. Jörgen Carlsson är också verksam inom företagsekonomiska institutionen vid Ekonomihögskolan i Lund.

Jörgen Carlsson var den enda av respondenterna som inte fått intervjuguiden översänd i förväg, varför intervjun med honom blev än mer spontan än de andra. Vi upplevde dock inte att det material vi fick ut ifrån hans intervju på något sätt var av annan kvalitet jämfört med de andra. Vidare kunde vi relatera intervjuerna till varandra, varför vi lade till en av ”följdfrågorna” från den första intervjun i intervjuguiden inför de senare två.

Avslutningsvis ska sägas att alla intervjuer spelades in efter samtycke med respondenterna. Detta med hjälp av två mobiltelefoner för att sedan transkriberas och sammanställas i efterhand.

²⁴ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 362-363.

²⁵ Lundahl, U. – Skärvad, P-H. (1999), s. 116.

²⁶ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 366.

2.5.2 Online-intervjuer

För att få en ännu bättre helhetsbild över problemet valde vi även att genomföra online-intervjuer med Sven-Arne Nilsson och Björn Gauffin, författarna till artikelserien i Balans. Sven-Arne Nilsson jobbar för tillfället som redovisningsexpert på Deloitte och Björn Gauffin arbetar på Grant Thornton med företagsvärderingar och granskar dessutom hanteringen av IFRS 3 åt revisorerna.

Anledningen till att vi valde online-intervjuer som tillvägagångssätt, var dels för att respondenterna ville lägga upp det på detta sätt, men också för att vi författare tyckte att det var en enkel metod. Till exempel sparades det in på resor. Intervjuerna genomfördes asynkront²⁷, det vill säga genom e-mailkonversationer med respondenterna.

Efter att vi genomfört de personliga intervjuerna med Eva Törning, Olle Nilsson och Jörgen Carlsson hade vi ytterligare några frågor som vi önskade svar på. Därför tog vi kontakt med dem på nytt – denna gång genom e-mail – varför det också får räknas som tre, om än korta, online-intervjuer.

2.6 Kritik till metod och bortfallsanalys

Det första som kan sägas om kvalitativ metod är att den är väldigt subjektiv. Forskare brukar börja väldigt öppet och brett när de tillämpar kvalitativ metod för att sedan smalna av frågeställningarna, vilket gör att den som läser forskningsrapporten kan undra varför just dessa frågeställningar har valts.²⁸ I uppsatsen har vi utgått ifrån tidigare forskning, Balans-artiklar, med intentionen att bygga vidare på denna. Frågeställningen har hela tiden varit öppen – vi ville undersöka hur tillämpningen av IFRS 3 ser ut – men smalnade av på det sätt att vi lagt en del tyngd på standardens framtid; hur den ser ut och om det finns ett förändringsbehov.

Vidare finns det problem med kvalitativ metod gällande generalisering, att det exempelvis görs intervjuer med bara ett fåtal respondenter. Då kan det bli svårt att få ut "rätt svar" i de intervjuer som genomförs. Varför det blev just de respondenter som det blev, är också en fråga som kan vara svår att svara på.²⁹ Vi tog kontakt med totalt tio tänkbara respondenter – alla från större revisions- och redovisningsbyråer – varav fem ställde upp på intervju. Av de

²⁷ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 525-528.

²⁸ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 318.

²⁹ Bryman, A. – Bell, E. (2005) s. 320.

fem som inte ställde upp var tre revisorer från Danmark, som vi önskade intervjua för att få ett komparativt perspektiv i uppsatsen. Oviljan att ställa upp på intervju berodde delvis på revisorernas höga arbetsbörda och därmed begränsade tidsresurser under våren. Slutligen ska sägas att det material som samlades in genom online-intervjuer inte var lika omfattande som det som samlades in genom personliga intervjuer.

3. Institutionalialia

I kapitlet presenteras förklaringar av begrepp, standarder samt organisationer som är av stor vikt för kommande delar av uppsatsen. Detta görs för att läsaren ska få en bättre förståelse över kommande delar av uppsatsen.

3.1 IASB

1973 grundades International Accounting Standard Committee (IASC), med syfte att harmonisera den internationella redovisningen. Efter en betydande omstrukturering 2001 övergavs IASC och istället bildades International Accounting Standards Board (IASB). Skapandet av IASB gjorde att organisationen breddades med individer från både revisorsorganisationer samt från andra organisationer inom företagsvärlden.

Vid utveckling av nya redovisningsstandarder är IASB:s huvudsakliga intention att skapa principbaserade standarder som ska kunna ses som en vägledning för företag som använder standarden istället för att skapa regelbaserade standarder.³⁰

Före skapandet av IASB hade IASC gett ut ett flertal standarder som går under benämningen International Accounting Standards (IAS). De standarder som har utvecklats efter bildandet av IASB går under beteckningen International Financial Reporting System (IFRS).³¹

3.1.1 Föreställningsramen

IASC arbetade för att skapa en mer homogen global struktur för finansiella rapporter, varför en föreställningsram³² publicerades 1989. När IASC senare övergick till IASB beslutades det om att den, av IASC redan, existerande föreställningsramen skulle fortsätta att gälla även framöver.³³

Föreställningsramens syfte är att agera vägledning för olika parter inom redovisningens olika områden. Detta påvisas bland annat då föreställningsramen används som grund vid framtagning av nya standarder, där tanken är att uppnå en mer konsekvent och homogen

³⁰ Marton, J. et al. (2010) s. 6-7.

³¹ Ibid.

³² Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter.

³³ Marton, J. et al. (2010) s. 24.

utveckling. Externa intressenter använder sig även dem av föreställningsramen för att tolka informationen som ges i enlighet med IAS. Även revisorer använder föreställningsramen som vägledning för att underlätta den kontroll av att finansiella rapporter är upprättade i enlighet med IAS.³⁴

3.2 IFRS 3

2004 gav IASB ut IFRS 3 som trädde i kraft 2005 och behandlar rörelseförvärv.³⁵ Ett rörelseförvärv definieras som en *”transaktion [...] i vilken en förvärvare erhåller det bestämmande inflytandet i en eller flera verksamheter/rörelser”*.³⁶

I USA införde Financial Accounting Standards Board (FASB) 2002 nya regler angående hanteringen av goodwill, vilka bland annat innebar att företagen skulle använda sig av en årlig nedskrivningsprövning av goodwill istället för årliga avskrivningar. Standarden tros ha setts som en inspirationskälla för IASB vid utvecklingen av IFRS 3. I IFRS 3 behandlas rörelseförvärv och i vidare omfattning således även hur identifieringen och särredovisningen av immateriella tillgångar och goodwill som uppstår vid rörelseförvärv ska utformas i finansiella rapporter.³⁷

När standarden implementerades 2005 innebar det ett antal nya förhållningssätt vid rörelseförvärv jämfört med tidigare regler, nämligen att

- immateriella tillgångar ska redovisas separat från goodwill om vissa kriterier är uppfyllda
- goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod årligen ska genomgå nedskrivningsprövning istället för avskrivningar
- Värdet av tillgångar och skulder ska redovisas till verkligt värde.³⁸

För att första punkten ska kunna appliceras krävs det att de olika immateriella tillgångarna är identifierbara och att de uppfyller kriteriet för ”avskiljbarhet”. Detta betyder att samtliga

³⁴ Föreställningsramen p. 1.

³⁵ Marton, J. et al. (2010) s. 74.

³⁶ IFRS 3 bilaga A.

³⁷ Marton, J. et al. (2010) s. 75.

³⁸ EFRAG.

immateriella tillgångar som kan avskiljas från företaget, eller kan avskiljas genom andra juridiska rättigheter,³⁹ ska redovisas skilt från goodwill.⁴⁰

Införandet av IFRS 3 ledde alltså vidare till att företagen inte längre kunde använda sig av årliga avskrivningar på goodwill och immateriella tillgångar med obestämd nyttjandeperiod. Istället ska företagen utföra nedskrivningsprövning på dessa tillgångar varje år.

Det dröjde inte länge efter införandet innan en reviderad IFRS 3 publicerades; detta gjordes 2008. Den reviderade versionen trädde därefter i kraft den 1 juli 2009.⁴¹ För att klargöra och förenkla standarden publicerades ytterligare en förändring 2011. Orsakerna till denna revidering var att IASB ville förbättra och minska skillnaderna mellan IASB och FASB.⁴²

Utgångspunkterna för IFRS 3 är att förbättra relevansen, tillförlitligheten och jämförbarheten på de rapporter som företag tillhandahåller vid rörelseförvärv samt dess effekter på företagets finansiella rapporter.⁴³ Därför ska de tillgångar som inte uppfyller kravet på avskiljbarhet för immateriella tillgångar redovisas under goodwill. Dock ska de tillgångar som utgör goodwill vara tydligt beskrivna i noterna vid företagets finansiella rapport.⁴⁴

3.2.1 Immateriella tillgångar

En immateriell tillgång definieras i IFRS 3⁴⁵ som en ”*identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form*”. Identifieringen av immateriella tillgångar är en del av den förvärvsmetod som företag, enligt IFRS 3, ska utföra när de genomfört ett rörelseförvärv.⁴⁶ En tillgång kan identifieras vid förvärvet om den antingen är avskiljbar från företaget eller uppkommer ur avtalsenliga eller juridiska rättigheter.⁴⁷ Exempel på avskiljbarhet kan vara att tillgången kan säljas, överlåtas, licensieras, hyras ut eller bytas.⁴⁸ Till exempel är kund- och prenumerantförteckningar ofta licensierade och på så sätt också identifierbara, medan

³⁹ IFRS 3 bilaga A.

⁴⁰ IFRS 3 p. 10.

⁴¹ Marton, J. et al. (2010) s. 74.

⁴² Kommissionens förordning (EU) nr. 149/2011 skäl 2.

⁴³ IFRS 3 p. 1.

⁴⁴ IFRS 3 bilaga B p. B 64 e.

⁴⁵ Bilaga A.

⁴⁶ IFRS 3 p. 5 c.

⁴⁷ IFRS 3 bilaga A.

⁴⁸ IFRS 3 bilaga B p. B 33.

motsatsen gäller exempelvis för sammanlagd personalstyrka som således ska hänföras till det goodwillvärde som uppkommer vid förvärvet.⁴⁹

3.2.2 Goodwill

Begreppet goodwill definieras i IFRS 3 enligt följande:

*”En tillgång som representerar framtida ekonomiska fördelar som uppkommer från andra tillgångar förvärvade i ett rörelseförvärv som inte är enskilt identifierade och separat redovisade.”*⁵⁰

Definitionen innebär att goodwill inte ska fastställas som ett ”restbelopp” vid ett rörelseförvärv utan definieras utifrån sin natur, vilken är framtida ekonomiska fördelar.⁵¹

Goodwill genererar inte kassaflöden på egen hand, utan är beroende av andra tillgångar för att skapa kassaflöde. Goodwill är vid ett rörelseförvärv ofta med och skapar ett ökat kassaflöde för flera kassagenererade enheter samtidigt. Ibland kan inte goodwill hänföras till en specifik kassagenererande enhet, vilket gör att det måste fördelas på flera kassagenererande enheter. Fördelningen ska ske på godtyckliga grunder.⁵²

I enlighet med IFRS 3 ska förvärvaren lämna upplysningar om förvärvet i sin finansiella rapport. Detta för att hjälpa externa användare att tolka och bedöma effekten av rörelseförvärvet inom det förvärvande företaget.⁵³ Detta innebär i sin tur att det förvärvande företag måste lämna detaljerad information angående vad förvärvets goodwillpost består av.⁵⁴

3.2.3 Nedskrivning av goodwill

Nedskrivningsprövning av goodwill ska ske årligen och görs för att fastställa om tillgångens återvinningsvärde är lägre än dess redovisade värde. Om så är fallet ska företaget skriva ner det redovisade värdet på tillgången.⁵⁵ Beräkningen av återvinningsvärdet kan göras på två olika sätt och det är det sätt, av det två följande, som ger det högsta värdet som företaget ska använda som återvinningsvärde:

- Tillgångens verkliga värde minus försäljningskostnader (om de går att fastställa)

⁴⁹ IFRS 3 bilaga B p. B 33 och B 37.

⁵⁰ IFRS 3 bilaga A.

⁵¹ Carlsson, J. – Sandell, N. (2010) s. 125.

⁵² IAS 36 p. 81.

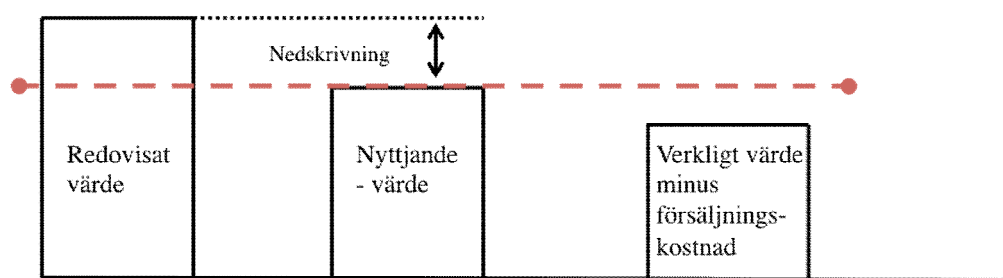
⁵³ IFRS 3 p. 59.

⁵⁴ IFRS 3 p. B 64 e.

⁵⁵ IAS 36 p. 90.

- Tillgångens nyttjandevärde (om detta går att fastställa).⁵⁶

När en nedskrivning är konstaterad måste väsentlig information angående resonemanget vid nedskrivningen antecknas och lämnas i form av upplysningar i den finansiella rapporten.⁵⁷ Vidare kan en genomförd nedskrivning inte återföras om det framkommer nästa period att goodwillen har ökat igen.⁵⁸ Detta beror på att ökningen av goodwillen ses som internt upparbetad goodwill samt att företagen inte får ta upp internt upparbetad goodwill som en tillgång i rapporter om företagets finansiella ställning.⁵⁹

Figur 1. Illustrationen tydliggör hur återvinningsvärdet räknas fram samt hur det ser ut när ett företag ska göra en nedskrivning.⁶⁰

3.2.4 Väsentlighetsprincipen

De företag som upprättar sin redovisning i enlighet med de standarder som tas fram av IASB ska ta hänsyn till ett flertal redovisningsprinciper. De allmänna dragen av de mest grundläggande principerna finns redogjorda för i IAS 1, vari det också sägs att andra standarder kan innehålla speciella regler om hur företag ska redovisa.⁶¹

En av de principer som tas upp kan benämnas ”väsentlighetsprincipen” som handlar om när företag ska redovisa poster separat eller sammanslagna. Om det finns två poster av olikartade karaktärer eller funktioner ska dessa redovisas separat, såvida de inte är oväsentliga – då kan de redovisas sammanslagna.⁶² Företag behöver heller inte lämna särskilda upplysningar, som krävs enligt en standard, om informationen är oväsentlig.⁶³

⁵⁶ IAS 36 p. 105.

⁵⁷ IAS 36 p. 130.

⁵⁸ IAS 36 p. 124.

⁵⁹ IAS 36 p. 125 och IAS 38 p. 48.

⁶⁰ Marton, J. et al. (2010) s. 326.

⁶¹ IAS 1 p. 3.

⁶² IAS 1 p. 29.

⁶³ IAS 1 p. 31.

Väsentlighetsprincipen kan göras aktuell i rörelseförvärvssammanhang när det handlar om förvärv till mindre summor – i relation till det förvärvande företags storlek. Sådana förvärv skulle kunna kategoriseras som oväsentliga rörelseförvärv och i sådana fall ska företaget, om det gör flera förvärv av detta slag under en period, lämna sammanslagna upplysningar om förvärven.⁶⁴

3.3 Tillsynen av IFRS 3

När IFRS infördes inom den Europeiska unionen var det den EU-myndighet, som sedan den 1 januari 2011 går under namnet European Securities and Markets Authority (ESMA), som fick ansvaret för att kontrollera att standarden efterföljs inom unionen.⁶⁵ ESMA:s huvudsakliga syfte är att skydda stabiliteten inom EU:s finansiella system, vilket görs genom att säkerställa integritet, öppenheten och effektivitet samt genom att säkerställa att skyddet för investerare ökar.⁶⁶

Ett underliggande organ till ESMA är European Enforcers Co-Ordination Sessions (EECS) som är ett diskussionsorgan bestående av 38 organisationer från 29 europeiska länder. EECS huvudsakliga syfte är att samordna olika länders tillvägagångssätt för att på så sätt skapa en mer konvergent tillsyn av standarden mellan medlemsländerna, vilket bör leda till ett ökat förtroende bland investerarna.⁶⁷

I Sverige är det Finansinspektionen som har det yttersta ansvaret för övervakningen av den regelbundna finansiella rapporteringen. Dock är arbetet med redovisningstillsyn, genom lag, delegerat till de svenska börserna NASDAQ OMX Stockholm AB samt Nordic Growth Market NGM AB. Detta innebär att det är börserna och inte ett organ eller en myndighet som sköter den löpande finansiella tillsynen, vilket är unikt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).⁶⁸

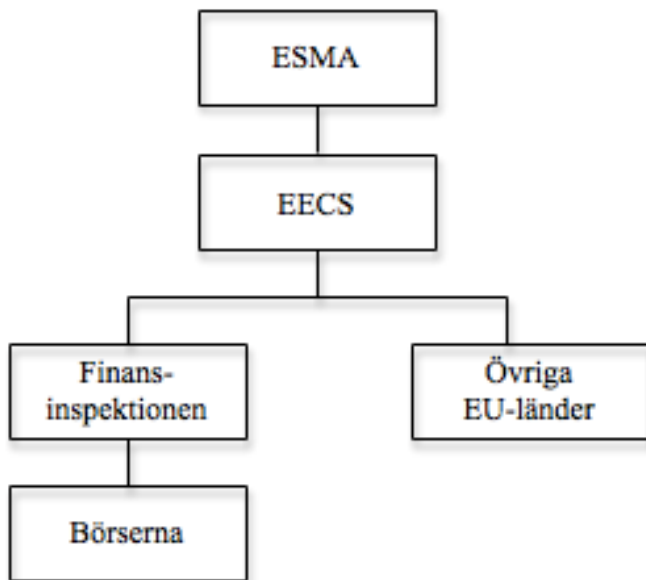
⁶⁴ IFRS 3 bilaga B p. B 65.

⁶⁵ ESMA (2011), *ESMA/2011/354*

⁶⁶ ESMA (2011), *ESMA/2011/009*

⁶⁷ ESMA (2011), *ESMA/2011/354*

⁶⁸ Finansinspektionen (2009).

Figur 2. Illustrationen tydliggör hur tillsynen av IFRS är konstruerad inom EU.

4. Teoretisk referensram

I kapitlet redovisas data från diskussioner, artiklar samt förordningar som alla berör IFRS 3. Dessa teorier ligger till grund för den genomgång av de empiriska data som samlades in. Kapitlet kommer också att ligga till grund för delar av analysen.

4.1 Problematik med redovisning enligt IFRS 3

Sedan införandet av IFRS i Sverige 2005 har Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson studerat hur svenska börsnoterade företag redovisar sina förvärv enligt IFRS 3. Deras resultat har publicerats i tidsskriften *Balans*, där den första studien utkom 2006, gällande 2005 års finansiella rapporter. Fram tills idag har författarna publicerat sex stycken artiklar i artikelserien, där de har undersökt de börsnoterade företag som har gjort rörelseförvärv under det föregående året. I artikelserien har Gauffin och S-A. Nilsson varje år undersökt mellan 78 och 125 företag som under det föregående året har genomgått ett företagsförvärv.⁶⁹

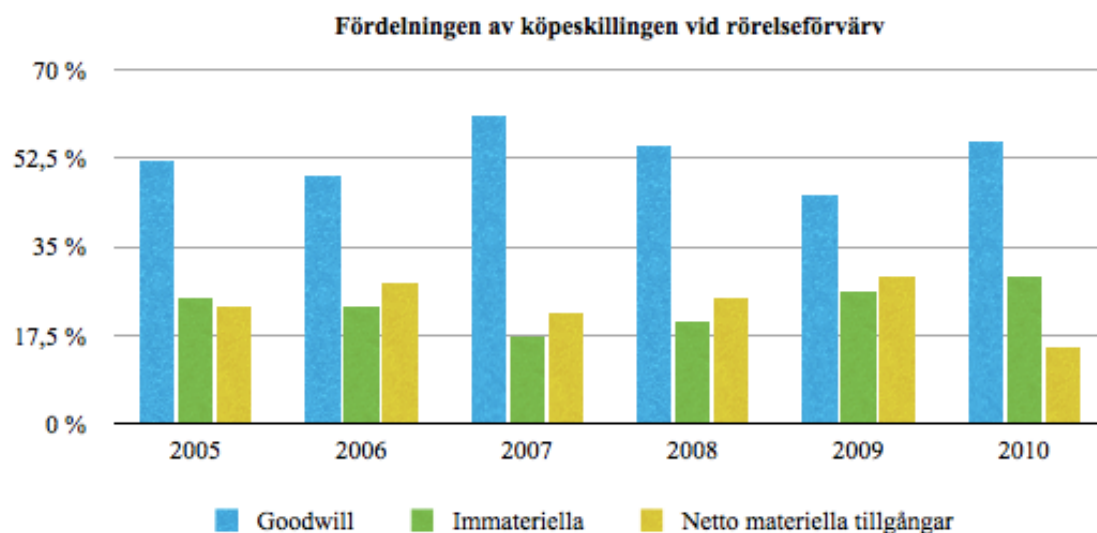
I artikelserien konstaterar Gauffin och S-A. Nilsson att de svenska företag som följde IFRS i det inledande skedet efter införandet av IFRS 3 gjorde ett relativt bra jobb gällande implementeringen av standarden. Vidare menar även författarna att det finns en problematik gällande hur förvärvets övervärde ska redovisas, då det saknas en enhetlig praxis.⁷⁰

I de senare artiklarna i serien talar däremot Gauffin och S-A. Nilsson om att reglerna i IFRS 3 inte följs på ett tillfredsställande sätt av företagen med avseende på att företagen fortfarande identifierar stora delar ett förvärvs övervärde som goodwill istället för andra immateriella tillgångar. Författarna menar därför i sista artikeln att ”*syftet med reglerna i IFRS 3 fortfarande inte bär hela vägen*”.⁷¹

⁶⁹ Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2006, 2007, 2008, 2009, 2011 och 2011).

⁷⁰ Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2006).

⁷¹ Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2011), *Rörelseförvärv enligt IFRS 3, sjätte året – goodwill växer och frodas*.

Figur 3. Visar fördelningen av köpeskillingen vid rörelseförvärv sedan införandet av IFRS 3.⁷²

Genom artikelserien diskuterar Gauffin och S-A. Nilsson även en del problematik med IFRS 3 som de själva tror kan vara bakomliggande orsaker till att företagen idag följer IFRS 3 till en, enligt Gauffin och S-A. Nilsson, otillfredsställande nivå. Dessa problemområden kommer nu att presenteras.

4.1.1 Subjektivitet

Det är ingen nyhet att principbaserade regelverk ger upphov till subjektivitet; företag som tillämpar IFRS ges svag vägledning gällande hur redovisningen ska gå till i det enskilda fallet. Att IFRS är abstrakt och principbaserat är dock en förutsättning för att det ska fungera i flera olika länder.⁷³ När företag vidare redovisar enligt IFRS 3 ska de göra flera egna bedömningar, vilket till exempel gör att identifieringen av specifika immateriella tillgångar skiljer sig åt mellan företagen även om det rör sig om förvärv i samma bransch.⁷⁴ Subjektivitetsproblematiken kan åskådliggöras med hjälp av ett citat angående allokeringen av förvärvsövervärdet:

”Fördelningen av ’övriga immateriella tillgångar’ är tyvärr helt obegriplig. Jag har inte träffat någon, vare sig analytiker, företagsrepresentant eller revisor, som kan

⁷² Gauffin, B. – Nilsson, S-A. (2011), *Rörelseförvärv enligt IFRS 3, sjätte året – goodwill växer och frodas.*

⁷³ Marton, J. (2007), *I huvudet på en normsättare.*

⁷⁴ Marton, J. (2007), *Rättvisande redovisning – i princip?*

förklara hur det här värdet beräknas. I vissa företag är värdet noll, i andra är det hela förvärvsovervärdet. Alla jag frågar bara skakar på huvudet.”⁷⁵

Det är fler som har uppmärksammat att redovisning enligt IFRS 3 framkallar subjektivitet. Det talas, likt ovan, om osäkerhet, men också om tvetydighet och till och med att standarden ger utrymme för kreativ bokföring.⁷⁶ Företagsledningars beslut är avgörande, då de ofta har goda framtidsutsikter och vill måla upp en god bild över företaget snarare än att se till verkligheten och redovisa helt i enlighet med standarden.⁷⁷

Att företag inte allokerar förvärvsovervärdet på ett korrekt sätt kan få följd effekter när det kommer till fastställandet om goodwillposten, och de andra immateriella tillgångarna med obestämbar nyttjandetid, behöver skrivas ned. Till att börja med ska sägas att nedskrivningar, efter införandet av IFRS 3, förutspåddes vara mindre än tidigare av- och nedskrivningar enligt RR 1:00 för svenska företag. Det kan förklara den resultatökning som företagen märkte av när standarden implementerades.⁷⁸

Vidare kan det även gällande nedskrivningar talas om en viss osäkerhet i redovisningen; dels lämnar en nedskrivningsprövning utrymme för subjektiva bedömningar, dels kan det vara svårt att bestämma verkligt värde på den tillgång som ska skrivas ned. Denna kombination gör det möjligt att underskatta respektive överskatta det verkliga värdet för att på så sätt antingen kostnadsföra en nedskrivning och redovisa ett lägre resultat alternativt att inte ”behöva” göra en nedskrivning och därmed redovisa ett högre resultat.⁷⁹ Avslutningsvis gjordes det till exempel 2009, bland 254 noterade företag på OMX Nordic Exchange Stockholm, en nedskrivning på 1,9 % av företagens totala goodwillpost. De vaga anledningar om nedskrivningar som lämnades var

”att vissa delar av verksamheten har lagts ner under året, lågkonjunkturen, eller att företagsledningen nu har en mer konservativ inställning till verksamheten jämfört med tidigare år”.⁸⁰

⁷⁵ Malmqvist, P. (2009).

⁷⁶ Wines, G. et al. (2007).

⁷⁷ Pashang, H. – Fihn, G. (2011).

⁷⁸ Hamberg, M. et al. (2009).

⁷⁹ Marton, J. et al. (2010) s. 316.

⁸⁰ Gauffin, B. – Thörnsten, A. (2010).

4.1.2 Väsentlighet

De företag som redovisar enligt IFRS ska ta hänsyn till väsentlighetsprincipen när de sammanställer sina finansiella rapporter. Principen säger att *”ett företag [inte] behöver lämna särskild upplysning som krävs av en IFRS om informationen inte är väsentlig”*.⁸¹

Väsentlighet är idag ett centralt begrepp inom redovisningen, men vad det egentligen innebär är inte helt lätt att förstå. Idag är det problematiskt för ett företag att fastställa ifall en händelse, så som ett företagsförvärv, egentligen är av en väsentlig karaktär eller inte.⁸²

Väsentlighet definieras vidare av International Standards on Auditing (ISA) enligt följande:

*”Judgments about matters that are material to users of the financial statements are based on a consideration of the common financial information needs of users as a group.”*⁸³

Denna definition kan ge upphov till subjektiva och problematiska ställningstaganden vid redovisningen för de redovisande företagen. Därför har företagen i USA en tumregel, satt av Securities and Exchange Commission (SEC) samt Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB), som hjälper till att avgöra om händelser är väsentliga eller inte. Denna tumregel talar om att väsentlighet i ett normalfall motsvarar ett belopp som ligger på fem procent av företagets resultat före skatt.⁸⁴

Problematiken med att IASB inte har utgivit någon konkret tolkning av begreppet väsentlighet leder till att företag tvingas till subjektiva bedömningar, vilket kan betyda att företagsledningar eftersträvar redovisningsmässiga effekter.⁸⁵

4.1.3 Tillsyn

Det nuvarande systemet för finansiell tillsyn i Sverige, att börserna ansvarar över den löpnade tillsynen har mottagit kritik angående dess kvalitésäkring. Kritiken kommer från både sakkunniga inom Sverige samt från andra EU-länder. Delar av den inhemska kritiken riktar sig mot att tillsynen måste ske på likartade sett mellan börserna. Detta hade underlättats om börserna gick samman och samordnade tillsynen, vilket hade lett till minskad användning av externa konsulter. Ytterligare kritik har riktats mot de eventuella intressekonflikter som kan

⁸¹ IAS 1 p. 31.

⁸² Carrington, T. (2012).

⁸³ IFAC (2009), ISA 320 p. 2.

⁸⁴ Carrington, T. (2012).

⁸⁵ Marton, J. (2010), *Smittorisk i redovisningen*.

uppstå då börserna är affärsdrivande, med företag som kunder, vilket skulle kunna påverka tillsynen. De sanktioner som kan utföras om företagen inte följer IFRS måste ses som verkliga hot, inte som tomma hotelser.⁸⁶

I en debattartikel⁸⁷ i Dagens Industri presenteras ett förslag till en ny struktur angående tillsynen av finansiella rapporter som upprättas i enlighet IFRS inom Sverige. Enligt förslaget skulle det skapas ett nytt organ vars roll skulle innebära att överta den löpande tillsynen från börserna. Organet skulle förslagsvis gå under namnet ”Nämnden för svensk redovisningstillsyn”, med sin hemvist under ”Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden” i samreglering med Finansinspektionen.

4.1.4 Komplex och dyrt

En standard inbegriper alla de principer och regler som handlar om ett specifikt redovisningsområde. Standarden måste kommuniceras, från utgivarens sida, på ett så tydligt sätt som möjligt för att säkerställa att den efterföljs och denna kommunikation kan förbättras genom att precisera området och öka antalet regler. Problemet med detta tillvägagångssätt är att det samtidigt ökar komplexiteten, vilket kan försämra kommunikationen. När standarden blir för komplex kan utgivarna av standarden dessutom få klagomål från de praktiker som finns inom området.⁸⁸

Tanken med att införa en ny standard, eller att uppdatera en befintlig, är först och främst att öka kvaliteten på den finansiella information som ska lämnas, detta nästan oberoende av vad det kommer att kosta. Baksidan med en förändring är dock att den komplexitet som kan uppstå kräver att företagen måste inhämta vägledning från externt håll. Praktiker kan tycka att denna vägledningshjälp är dyr i många fall.⁸⁹ IASB har valt ett ganska avancerat system av standarder, varför ”*IFRS anses vara svårt, krångligt och dyrt att införa, och nyttan av IFRS för företagens intressenter ifrågasätts*”.⁹⁰

⁸⁶ Hellman, N. (2011).

⁸⁷ von Haartman, A. et al. (2010).

⁸⁸ Nelson, M. (2003).

⁸⁹ Heffes, E. (2005).

⁹⁰ Marton, J. (2007), *I huvudet på en normsättare*.

5. Empiri

I kapitlet kommer data från intervjuerna med respondenterna att presenteras, detta i löpande skrift för att bibehålla en levande text. Svaren kommer att återspegla det väsentligaste från intervjuerna med respondenterna.

5.1 Respondenter

- Eva Törning – redovisningsexpert, Grant Thornton
- Olle Nilsson – redovisningsspecialist, PwC
- Björn Gauffin – ansvarig för företagsvärderingar, Grant Thornton
- Sven-Arne Nilsson – redovisningsexpert, Deloitte
- Jörgen Carlsson – koncernredovisningschef, Aspiro

5.1.1 IFRS 3 i teorin

Eva Törning tycker att IASB har lyckats med IFRS 3 och att teorin i grunden är bra. Hon menar att det är viktigt och bra att företagen tvingas sätta sig ner direkt efter ett rörelseförvärv för att fundera på vad det egentligen är de har köpt. Det är inte meningen att företagen ska kunna skapa stora goodwillposter, utan det är viktigt att de verkligen fokuserar på att identifiera vad det är de egentligen har köpt. Dock menar Törning att vissa delar av standarden kan vara svårtillämpade och vidare att det kan vara problematiskt för företagen att de har ett så kort tidsperspektiv för att färdigställa en förvärvsrapport. Enligt IFRS 3 ska nämligen förvärvet i sin helhet vara klart för att redovisas i nästkommande delårsrapport.

Olle Nilsson tycker även han att det är en bra teori som ligger bakom IFRS 3. Han menar dock att det krävs en större teoretisk kompetens inom de företag som följer IFRS för att kunna genomföra standarden, jämfört med hur det var med den tidigare svenska Generally Accepted Accounting Principles (GAAP). Att det inte längre finns någon möjlighet att skriva av den goodwill som uppstår vid ett rörelseförvärv är mindre bra enligt O. Nilsson. Detta då det idag endast är ett fåtal företag i världen – till exempel Coca-Cola – som har ett varaktigt värde på goodwill. Därför ser han att företagen har större fördelar i att årligen, i jämn takt, skriva av

förvärvad goodwill och, om något inträffar, även göra en nedskrivning. I nuvarande rekommendation skapas det enligt O. Nilsson en betydligt ojämnare resultatutveckling.

Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson anser även de att IFRS 3 i teorin är en mycket bra produkt. Gauffin tycker att tanken, att företagsförvärvens övervärden i större omfattning ska allokeras till immateriella tillgångar istället för goodwill, är bra då det på ett mer rättvist sätt förklarar företagens företagsförvärv. S-A. Nilsson tycker att IFRS 3 jämfört med tidigare redovisningsstandarder är ett mer sofistikerat och mer informativt tillvägagångssätt att utföra rapporter. Dock menar han att baksidan med att IFRS 3 är att rapporterna blir mycket mer subjektiva.

Jörgen Carlsson tycker liksom de tidigare respondenterna att det finns en mycket god ambition med IFRS 3 och poängterar att standarden blev bättre och mer konkret efter den revidering av standarden som började gälla 2009. Trots förbättringen finns det dock en problematik med hur företagsförvärv ska redovisas enligt IFRS 3. Denna problematik uppstår när *”företagsanalytikern möter redovisaren”* då deras olika synsätt inte alltid går ihop. Slutligen säger Carlsson att det inte är en balansräkning som förvärvas, utan förväntningar om framtiden, och då ska man helst inte låta alla förväntningar bli goodwill.

5.1.2 IFRS 3 i praktiken

Eva Törning talar om problematiken med att upplysningar om företagsförvärvet i första delårsrapporten kan vara problematiskt. Hon menar att det idag är svårt för företag som gör rörelseförvärv att ha kunskapen om hur förvärvet ska värderas *”in house”* vilket leder till att företagen måste hyra in värderingsexperter för att kunna genomföra den värdering av förvärvet som ska upprättas. Trots att det finns en problematik i detta tror inte Törning att det är tidsaspekten som har lett till de stora goodwillposter som idag finns bland företagen. Efter införandet av IFRS 3 fanns det förväntningar om att det skulle identifieras fler immateriella tillgångar jämfört med tidigare. Detta har inte skett, men ändå menar Törning att de företag som idag använder standarden kan den bra. Hon menar att den otillfredsställande nivån av immateriella tillgångar beror på att företagen gör flera mindre förvärv, vilka de i sin tur inte lägger ner lika mycket tid på att identifiera övervärdet av. Törning talar också om att en anledning till de resultat som Gauffin och S-A. Nilsson får fram i sin artikelserie i Balans kan vara att de enbart kollar på årsredovisningarna och därmed glömmer bort *”väsentlighetsprincipen”*, det vill säga att företagen enligt IFRS 3 endast ska göra stora

utredningar när det handlar om ”väsentliga förvärv”. Slutligen talar Törning även om en annan stor anledning till att IFRS 3 inte tillämpas fullt ut idag, nämligen att standarden är principbaserad och därför öppnar upp för subjektiva bedömningar inom företagen.

Olle Nilsson har i sitt yrke märkt att företagen tycker att IFRS 3 är en svår standard att arbeta med. Detta har lett till att flertalet av de stora företagen idag har egna redovisningsexperter som kan hjälpa till vid svåra frågor. Även inom PwC har det bildats flera avdelningar där personalen är uppdelade i olika områden för att på så vis kunna erbjuda expertkunskaper till olika företag. O. Nilsson tycker att de företag som han själv har arbetat med tar IFRS 3 på stort allvar och att de verkligen gör sitt yttersta för att dela upp de övervärden som kan uppstå vid förvärv. Han medger dock att det inte alltid går att framställa ett korrekt värde, men att företagen gör så gott det går utifrån förutsättningarna i IFRS 3. Likt Törning talar O. Nilsson om väsentligheten i ett förvärv som en orsak till att goodwillposterna är fortsatt höga efter införandet av IFRS 3. Han menar att trots att företagen ska göra värderingar på mindre förvärv måste hänsyn tas till väsentlighet; *”allt kan inte vara väsentligt att utreda in i minsta detalj”*. Slutligen säger O. Nilsson att det kanske finns företag som tycker att goodwill är en bekväm post, då det inte längre sker årliga avskrivningar på goodwill som kommer att belasta företagets resultat.

Björn Gauffin menar att många företag var glada när IFRS 3 infördes, då årliga avskrivningar på goodwill, ett klagomål sedan lång tid tillbaka, undveks. Dock insåg företag snart vilken arbetsbörda IFRS 3 medförde, vilket inte var särskilt uppskattat av företagen enligt Gauffin. Han menar att IFRS 3 inte har nått upp till sitt syfte om att förenkla för investerare då standarden i praktiken har gett mycket mer begränsad information än vad som var syftet från början. Detta leder till att jämförelsen mellan olika företag inte kan göras på ett korrekt sätt.

Sven-Arne Nilsson menar å ena sidan att IFRS 3 inte har varit helt lätt att greppa för företagen, främst problematiken med den svåra identifieringen av immateriella tillgångar, men å andra sidan att standarden i stora drag ändå fungerar ganska bra i praktiken. S-A. Nilsson nämner dock att en större allokering av immateriella tillgångar måste ske. Ett stort problem med IFRS 3 är att företag, framförallt mindre, inte gör vad de ska för att leva upp till standarden.

Jörgen Carlsson uppfattade själv när IFRS 3 infördes 2005 att det bland företagen var en väldig oro gällande hur problematiskt det skulle vara att följa standarden fullt ut. I ett initialt

skede ledde detta till att företagen köpte in tjänster från utomstående redovisningsexperter, då företagen var väldigt angelägna om att allt skulle redovisas korrekt. Vid införandet trodde företagen att IFRS 3 skulle vara en väldigt komplex standard och att rapporterna skulle vara väldigt avancerade. Idag menar Carlsson däremot att företagen inte längre överdramatiserar standardens komplexitet samt att företagen inte heller lägger ner lika mycket tid på rapporterna som gjordes vid införandet av standarden 2005. Carlsson menar ändå att rapporteringen är kvalitativ, skillnaden är dock att företagen inte längre är beredda att betala för dessa tjänster då ”det kostade mer än det smakade”. För egen del menar Carlsson att det går att göra det lätt för sig gällande rörelseförvärv. Kunskapen, om att IFRS 3 syftar till att minska goodwillposterna, finns bland företagen, däremot ”jobbar man inte ihjäl sig” med identifieringen. Företagen gör enkla värderingar vid förvärven och därefter är de nöjda. Detta beror enligt Carlsson på att han känner att det finns ett problem att hitta lämpliga immateriella tillgångar, som därför blir goodwill istället.

5.1.3 Om inlärningskurva och praxis

Samtliga respondenter är eniga gällande att IFRS 3 idag inte efterföljs till den grad som IASB hade för avsikt att uppnå genom standardens införande 2005. Det handlar dock inte längre om att företagen inte har lärt sig standarden och att det på grund av detta har uteblivit en inlärningskurva.

Eva Törning menar att de företag som idag tillämpar IFRS 3 kan standarden bra. Dock är Törning försiktig med användandet av att en praxis har uppstått. Törning talar istället om att det är väsentligheten i de olika förvärven som är anledningen till att IFRS 3 inte uppnått de nivåer som standarden bör ge upphov till. Törning menar därför att det är viktigt att inte glömma bort att IFRS bygger på väsentlighetskriterier, vilket kan vara en av anledningen till att företagen inte göra lika omfattande förvärvsanalyser på samtliga förvärv som utförs.

Björn Gauffin håller med Törning gällande att företagen idag är mycket väl insatta i hur IFRS 3 fungerar. Företagen vet vad som ska göras och därför går det inte längre att tala om en inlärningsprocess. Problematiken som Gauffin vill belysa är istället att vi idag har fått en praxis som ligger på ”*lägsta möjlig standar för att vara OK*”.

Jörgen Carlsson tycker liksom Gauffin att det har uppstått en praxis gällande hur företagen redovisar utifrån IFRS 3. ”Praxis är nog att man är pragmatisk” menar Carlsson och anser att företagen därför inte längre lägger ner lika mycket tid på varje allokering som dem gjorde vid

introduktionen 2005. Carlsson menar att reglerna i standarden har satt sig hos företagen och att det istället är ambitionsnivån inom företaget som styr. Företagen är medvetna om att det inte går att låta hela övertillvärdet bli till goodwill, och därför ”måste man identifiera något som immateriellt”. Carlsson menar att det idag har uppnåtts en tillfredsställande nivå gällande hur väl standarden efterföljs och att en praxis har uppstått som leder till att företagen idag inte lägger ner enorma resurser vid värdering och allokering.

5.1.4 Tillsynen av IFRS 3

Eva Törning anser att den finansiella tillsyn som idag kontrolleras av börserna är fullt tillfredsställande. Vidare anser hon inte heller att det bör ställas större krav på revisorerna, då deras huvudsakliga uppgift är att granska om det beslut som företagsledningen tagit är utom rimligt tvivel eller inte.

Olle Nilsson menar, liksom Törning, att han som revisor vid sin yrkesutövning inte har som uppgift att göra en bedömning av det förvärv som har skett. O. Nilsson menar istället att han kontrollerar att det finns underlag för de värderingar och beräkningar som företaget bygger sin redovisning på.

Jörgen Carlsson anser även han att nivån på dagens tillsyn är av en tillfredsställande karaktär.

5.1.5 Framtidens IFRS 3

Eva Törning tror inte att IFRS 3 kommer att utvecklas mycket vidare nu inom en snar framtid utan att den kommer ligga ”vilande”. Anledningen till detta ser Törning bero på att standarden precis har blivit reviderad och att fokus från IASBs sida framöver kommer att ligga på andra standarder.

Olle Nilsson å andra sidan tror att IASB kommer att ta till sig den kritik som uppstått då de hela tiden bygger på regelverket vilket leder till att det blir jättestor projekt för de företag som arbetar med IFRS att hålla sig uppdaterade. Detta gäller framförallt de tilläggsuppgifter som har skapat orimliga krav. Dessa tror Nilsson kommer att behöva bantas ner ordentligt.

Björn Gauffin tror att framtidens IFRS 3 kommer att innefatta fler krav för företagen att följa gällande en lägstanivå för hur redovisningen ska göras. Vidare tror Gauffin även att regeln kommer att bli ännu mer subjektiv samt att det kommer att finnas mer krav på informationen som släpps i företagets finansiella rapporter.

Sven-Arne Nilsson och Jörgen Carlsson å andra sidan tror inte att IFRS 3 kommer att utvecklas inom en överskådlig framtid, utan att den kommer att förbli relativt oförändrad. ”Den är väl ganska utvecklad redan?” menar S-A. Nilsson. Carlsson hoppas däremot att avskrivningar på goodwill tas tillbaka, även om det inte är något han tror kommer att ske. Dessutom lär sig företag nya standarder med tiden, menar han.

	Eva Törning	Olle Nilsson	Björn Gauffin	Sven-Arne Nilsson	Jörgen Carlsson
IFRS 3 i teorin	Bra i teorin. Dock vissa svårtillämpade delar	Kompetenskrävande. Kritik mot nedskrivningsprövning	Bra med krav på större allokering vid rörelseförvärv	Sofistikerad och mer rättvisande än tidigare standard	Bra teori. Även bättre efter revideringen.
IFRS 3 i praktiken	Väsentlighetsprincipen kan vara anledningen till de stora goodwillposterna	Svårarbetat standard Rullar inte alltid fram det tunga artilleriet vid varje förvärv	Företagen var positiva vid införandet, då avskrivningar på goodwill avskaffades	Svårt att identifiera immateriella tillgångar	Oro vid övergången. Överarbetar inte rapporterna vid rörelseförvärv längre
Inlärningskurva och praxis	Försiktig med ordet praxis, lägger mer tyngd vid väsentligheten	Standarden har inte nått upp till den nivå som IASB hade förutsett	Problemet är att praxis har skapats på lägsta accepterbara nivå		Praxis kan tydas inom standarden vilket beror på att företagen är ”pragmatiska”
Tillsynen av IFRS 3	Anser att det är tillräckligt med dagens tillsyn				Dagens nivå är tillräcklig
Framtiden inom IFRS 3	Kommer ligga vilande. Finns andra standarder som behöver regleras innan	Kommer ta till sig kritiken om det ständigt växande regelverket	Bli mer subjektiv. Fler regler angående lägsta accepterade nivå		Kommer förbli relativt oförändrad den kommande framtiden

Figur 4. Sammanfattning av insamlad data från respondenterna.

6. Analys

I kapitlet kommer teori från kapitel tre och fyra att ställas mot den insamlade empirin och de olika delarna kommer att jämföras och analyseras.

6.1 Hur ser tillämpningen av IFRS 3 ut?

I ett initialt skede i denna uppsats hade vi en inställning där vi trodde att problematiken med IFRS 3 främst berodde på att företagen inte hade lärt sig standarden. Med andra ord antog vi att det var denna kunskapsbrist inom företagen som var anledningen till att redovisningen av det övervärde som kan uppstå vid rörelseförvärv fortfarande till större del redovisades som goodwill, istället för andra immateriella tillgångar så som IFRS 3 avser att företagen ska göra.

Antagandet att standardens inlärningskurva hade avstannat gjorde att uppsatsens initiala syfte var att ta reda på varför företagen, trots över sju år sedan standardens införande, ännu inte hade lärt sig att redovisa helt enligt standarden.

Efter att ha varit ute i praktiken och pratat med både praktiker, revisorer och analytiker upptäcktes att det inte längre handlade om någon problematik gällande inlärningskurvan. Företagen kan standarden idag och flera av våra respondenter talar om att det har bildats en praxis gällande hur redovisningen enligt IFRS 3 ska te sig. Även om denna praxis uppnår ”*lägsta möjlig standard för att vara OK*”, som Gauffin påpekar, leder redovisningen inte till att huvudsyftet med IFRS 3 uppfylls, nämligen att:

”förbättra relevansen, tillförlitligheten och jämförbarheten på den information som ett rapporterande företag tillhandahåller om ett rörelseförvärv och dess effekter i sina finansiella rapporter”.

Nedan kommer vi att redovisa vad vi har kommit fram till genom att använda oss av den litteratur och den empiri som presenterats ovan.

6.1.1 Allokeringen av förvärvets övervärde

Vid införandet av IFRS 3 2005 var förhoppningen att den nya standarden skulle ordna upp problematiken med att en allt för stor del av förvärvets övervärde allokeras som goodwill. Tanken med införandet av IFRS 3 var ett gemensamt regelverk som skulle leda till att det

skulle bli betydligt enklare att jämföra företags finansiella rapporter inom EU. Vid införandet hoppades IASB att de stora goodwillposter som uppstod vid rörelseförvärv skulle bli mindre och mindre med hjälp av IFRS 3 som fokuserade på att man skulle identifiera fler andra immateriella tillgångar än tidigare.

Enligt Hamberg et al. kan det dock urskiljas att IFRS 3 har fått ett genomslag gällande en ökning av de identifierbara immateriella tillgångarna som identifierats efter ett förvärv. Hamberg har upptäckt att det har skett en ökning med 1,6 procentenheter från 2004 till 2007, det vill säga åren strax efter införandet av standarden. Så långt verkade standarden ha gett upphov till en större andel andra identifierade immateriella tillgångar. Dock upptäcktes att även goodwillposterna hade ökat, nämligen med 5,1 procentenheter, jämfört med före införandet av IFRS 3. Idag, sju år efter införandet, ser vi fortfarande samma problematik som Hamberg et al. upptäckte redan 2007, nämligen att företagen fortfarande är dåliga på att allokera köpeskillingen till andra immateriella tillgångar än goodwill.

Problematiken som Hamberg et al. påvisat ovan har även Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson tydliggjort i sin artikelserie i tidsskriften Balans. Där visar de att en stor procentuell del av de övervärden som uppstår vid ett förvärv, fortfarande allokeras till goodwillposten. Gauffin och S-A. Nilsson tycker sig inte finna någon inlärningskurva i sin artikelserie gällande en förbättring av allokeringen med tiden sedan införandet. Vid intervjun med Gauffin menar han dock att det inte längre handlar om en inläring för företagen. Företagen kan reglerna, vilket således förkastar teorin om att de idag inte kan standarden eller att den är för komplex för företagen att lära sig.

Eva Törning håller vidare med Gauffin och S-A. Nilsson i kritiken gällande allokeringen av ett förvärvs övervärde. Törning tycker inte att det är meningen att företagen ska kunna skapa så stora goodwillposter, utan det är viktigt att veta vad de verkligen har köpt. Hon menar också att den undersökning som Gauffin och S-A. Nilsson har presenterat i Balans å ena sidan visar på den allokeringsproblematik som IFRS 3 inte lyckats lösa, men å andra sidan har den missat en viktig faktor gällande redovisning enligt IFRS, nämligen väsentlighetsprincipen.

6.1.2 Väsentlighet som praxis?

I artikelserien av Gauffin och S-A. Nilsson talar författarna om problematiken med att det inte finns någon enhetlig praxis för hur företagen ska redovisa fördelningen av köpeskillingen. De

menar att detta är en stor anledning till den problematik som vi tidigare talat om gällande allokeringen av förvärvets övervärde.

När IFRS 3 infördes 2005 var direktiven tydliga inom teorin men desto svårare att implementera i praktiken. Detta ledde till att företagen fick köpa in expertkunskap till en början och att det på revisionsbolagen bildades enheter, vars främsta uppgift var att fungera som konsulter för de företag som behövde hjälp med IFRS. Gauffin menar i intervjun att det är problematiken med att standarden är för svår som har lett till att direktiven inte har följts till den grad som IASB hade förväntat sig.

Efter ett tag insåg företagen att IFRS 3 inte var så komplicerad eller komplex som de först trodde vilket, enligt Carlsson, har lett till att företagen numera själva utför förvärvsanalyser utan experthjälp. Gauffin menar att det idag har bildats en praxis där företagen lägger sig på en nivå, som han menar är den minsta möjliga nivå som kan accepteras vid redovisningen av IFRS 3.

Carlsson å andra sidan menar att den praxis som uppstått mycket väl uppnår en tillfredsställande nivå gällande hur företag redovisar sina rörelseförvärv. Carlsson håller dock med Gauffin gällande att det har uppstått praxis bland företagen, som innebär att inga större resurser läggs ner på värdering samt allokering vid rörelseförvärv. Både Carlsson och Gauffin delar uppfattning om att företagen är väl medvetna om direktiven inom IFRS 3.

Eva Törning å andra sidan är mer försiktig i sitt utlåtande och vill undvika ordet praxis och att det skulle ha bildats bland företagen. Istället trycker Törning på att det mer handlar om väsentligheten i rörelseförvärvet, som innebär att företagen ser till hur väsentligt förvärvet är i förhållande till företaget i helhet och utifrån det avgör hur stora resurser som ska läggas ner på värdering och allokering. Vidare spekulerar Törning att väsentlighetsprincipen kan vara en anledning till att företagen ligger på den låga nivån som de gör vid användandet av IFRS 3. Detta då företag som gör många mindre förvärv inte lägger ner några större resurser på de enskilda förvärven. Det gör att goodwillposterna totalt sett blir stora då många mindre köp till slut bildar stora poster i det förvärvande företaget.

Olle Nilsson är inne på samma spår som Törning när han talar om att det i stora drag handlar om väsentlighet och inte om praxis. Han menar till exempel att mindre företag normalt inte gör komplicerade förvärv, varför det således kan göras enklare värderingar och att extern hjälp inte är nödvändig. *"Allt kan inte vara väsentligt att utreda i minsta detalj"*, säger han.

6.1.3 IFRS 3 och dess subjektivitet

En annan anledning till problematiken med hur företagen redovisar IFRS 3 kan förklaras med hjälp av standardens subjektivitet. Marton anser att det hela bottnar i det principbaserade regelverket, som inte ger någon tydlig vägledning och som gör att redovisningen kan skilja sig bland företag inom samma bransch. S-A. Nilsson talar i intervjun även han om subjektivitet och menar att rapporterna har blivit mycket mer subjektiva sedan IFRS 3 infördes.

I andra artiklar, till exempel Pashang och Fihn samt Wines et al., talar författarna om att det största problemet med standarden är att bedömningen vid rörelseförvärv, angående allokeringen av övervärdet, är starkt kopplad till ledningens subjektiva bedömning. Wines et al. riktar vidare kritik mot standarden, gällande den subjektivitet som den leder till, och menar till och med att den kan ge upphov till kreativ bokföring. Marton et al. exemplifierar detta problem med hjälp av de nedskrivningsprövningar som företagen årligen ska göra. Det är nämligen ”lätt” att under- respektive överskatta det verkliga värdet på den tillgång som ska nedskrivningsprövas, till exempel goodwill. Det gör att företagen kan undvika nedskrivning och på så sätt redovisa det resultat som är ”mest gynnsamt”. Företag kan, enligt Hamberg et al., också dra ut på tiden när de ska nedskrivningspröva en tillgång, vilket heller inte ger rättvisande information i de finansiella rapporterna.

Eva Törning och Jörgen Carlsson menar att en stor anledning till att standarden inte kan tillämpas fullt ut idag bero på de subjektiva bedömningar som ligger till grund för de finansiella rapporterna. Törning anser också att detta beror på att IFRS 3 är en principbaserad standard vilket öppnar upp för dessa subjektiva bedömningar. Carlsson säger att företagen idag vet att de inte kan redovisa allt som goodwill. Ledningen identifierar därför ett par andra immateriella tillgångar skilt från goodwill, men utan att lägga större vikt vid arbetet. Att denna ”möjlighet” för företagen inte är begränsad eller uppstyrd inom IFRS 3 ger oss en problematik med den subjektiva bedömning som standarden ger upphov till.

Marton berör samma ämne som Carlsson, vilket är att företagens ambitionsnivå styr hur mycket tid som läggs ner på att hitta immateriella tillgångar. Det leder i sin tur till att de immateriella tillgångar som inte identifieras tillfaller goodwillposten, vilket skapar problem vid jämförbarheten av goodwillposter mellan olika företag.

En annan sida av subjektivitetsproblemet som bör beröras, är den som återfinns i det gamla definitionsproblemet av goodwill. Att det än idag inte finns en generellt accepterad definition

av goodwill leder även det till en subjektiv bedömning av vad goodwillposterna egentligen kan och bör innehålla.

6.1.4 Tillsynen av IFRS 3

Idag sköts den övergripande tillsynen, av de företag som följer IFRS, av börserna NASDAQ OMX Stockholm AB samt Nordic Growth Market NGM AB som har blivit delegerade enligt lag. Detta sätt att sköta tillsynen är Sverige ensam om i Europa och har därför mottagit kritik om tillsynen verkligen sker på kvalitetssäkert vis.

Ett förslag till en förbättring av tillsynen har presenterats i en debattartikel i Dagens Industri som är ute efter att flytta den kontroll som börserna idag innehar, till ett avskilt organ som kommer att stå under tillsyn av "Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden" i samreglering med Finansinspektionen. Genom denna omreglering vill debattörerna komma tillrätta med den kritik som den svenska tillsynen har fått motta både ifrån inhemska, såväl som utländska sakkunniga.

Gauffin och S-A. Nilsson menar i en av sina artiklar att syftet med IFRS 3 inte bär hela vägen och de eftersökt mer krav från revisorerna som de menar inte sätter tillräckliga krav på företagen gällande deras redovisning av rörelseförvärv. Detta påstående är dock något som de revisorer och praktiker vi intervjuat inte håller med om. De anser nämligen att en revisors uppgift inte är att ställa krav på hur redovisningen ska ske, utan att kontrollera att den redovisning som företagsledningen presenterar bygger på rimliga antaganden. Både Eva Törning och Jörgen Carlsson talade dessutom om den finansiella tillsyn som börserna idag sköter, vilken de båda menar att den är fullt tillfredsställande.

6.2 Finns det ett förändringsbehov av IFRS 3?

En intressant aspekt som har identifierats under uppsatsens gång är hur olika yrkesgrupperna egentligen ser på problematiken med IFRS 3. Standarden, som den är konstruerad idag, har inte lyckats tillfredsställa samtliga grupper. Nedan kommer vi att gå in på de olika yrkesgruppernas ståndpunkter i stort, för att på så vis hitta "den gyllene medelvägen" för en möjlig framtida IFRS 3.

6.2.1 Analytikern kräver förändring

Uppsatsens utgångspunkt har varit den artikelserie som Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson har publicerat i tidsskriften Balans, i vilken de uttrycker sitt missnöje över hur företagen idag följer IFRS 3. De talar i stora drag om att IFRS 3 inte har fått det genomslag som de trodde innan införandet 2005, eftersom det än idag bildas stora goodwillposter vid ett rörelseförvärv. De menar därför att standarden inte bär hela vägen fram och således att dess huvudsyfte inte uppfylls.

I intervjun med Björn Gauffin trycker han ännu en gång på åsikten om att standarden inte har uppnått sitt syfte – att förenkla för investerarna. Vi har idag fått en praxis som ligger på ”*lägsta möjliga standard för att vara OK*”. Detta är i Gauffins tycke ett så stort problem att han anser att IASB bör förändra IFRS 3. Detta bör göras genom att innefatta fler krav för företagen att följa gällande en absolut lägstanivå av redovisningen. Lite motsägelsefullt tror han dock även att standarden i en framtid kommer att bli ännu mer subjektiv och att fler krav kommer att ställas på den information som släpps i företagens finansiella rapporter.

Sven-Arne Nilsson menar att standarden inte har varit helt lätt för företagen att greppa men att standarden trots det ändå efterföljs relativt bra i praktiken. Han menar dock att IFRS 3 lider av det subjektiva förhållningssätt som ett principbaserat system innebär. Vidare är S-A. Nilsson tydlig i sin kritik mot företagen, då främst gällande den allokering av övervärdet som sker vid ett rörelseförvärv som han tycker sköts mycket dåligt. Han menar att just denna punkt har varit ett stort problem efter införandet av IFRS 3 och det är framförallt mindre företag som inte gör det de ska.

Sven-Arne Nilsson tror däremot inte på någon förändring av standarden inom en överskådlig framtid; standarden är ju redan välutvecklad, menar han. Istället är det tillsynen av standarden som bör förbättras för att uppnå en mer tillfredsställande nivå av redovisningen.

Med utgångspunkt i vad Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson, som analytiker, har framfört både i artiklar och genom intervjuer, menar vi att analytikerna idag inte är nöjda med hur IFRS 3 efterföljs. Trots att Gauffin och S-A. Nilsson anser att problematiken kan lösas på olika vis, antingen genom förändring eller genom tillsyn, kvarstår problematiken med att analytikerna inte är nöjda över den situation som uppstått i svallvågorna av IFRS 3.

6.2.2 Revisorn är kluven

Eva Törning och Olle Nilsson håller med analytikerna gällande att IFRS 3 inte har nått upp till den nivå som man trodde innan införandet 2005.

Eva Törning, likväl som Olle Nilsson, menar att det efter införandet av IFRS 3 fanns förväntningar om att det vid rörelseförvärv skulle identifieras fler immateriella tillgångar skiljt från goodwill jämfört med tidigare. Detta har inte skett på ett påtagligt sätt, men ändå anser både Törning och O. Nilsson att de företag som idag använder standarden kan den bra, vilket kan verka motsägelsefullt. Törning talar nämligen om att företag har möjlighet att ta "hjälp" av väsentlighetsprincipen för att på så vis, genom subjektiva bedömningar, göra det som är ekonomiskt bäst inom de ramar som är tillåtna enligt IFRS 3.

Olle Nilsson talar även han om väsentligheten inom IFRS 3, där han menar att det kan vara svårt att ta fram ett korrekt värde på de tillgångar som identifieras vid förvärvet. Det är inte meningen att varje tillgång ska utredas ingående. Att IFRS 3 är principbaserad och således ger utrymme för subjektiva bedömningar är vidare, enligt Törning, något som också gör att de redovisande företagen inte når upp till den höga nivå som IFRS 3 syftar till.

Eva Törning tror heller inte att revisorer kan göra mer för att öka tillämpningsgraden av standarden, detta då revisorer har i uppgift att granska att de uppgifter som företagen lämnar är korrekta. Det görs utan någon bedömning gällande till vilken grad företaget uppfyller IFRS 3, så länge rapporterna är korrekta och inom ramen för vad som är tillåtet. Olle Nilsson menar även han att det inte är en revisors uppgift att bedöma till vilken grad olika förvärv uppfyller IFRS 3, utan enbart att kontrollera det underlag som företag bygger redovisningen på.

När Eva Törning siar om en framtida revidering av IFRS 3 menar hon att den inte kommer att vidareutvecklas inom snar framtid, detta då IASB:s fokus för tillfället ligger på andra standarder. Olle Nilsson däremot hoppas att IASB tar till sig den kritik om att regelverket börja bli allt för omfattande och därför tar bort flera av de krav som är allt för orimliga, till exempel flertalet upplysningar.

Slutligen bör det tilläggas att trots revisorerens konsensus gällande att IFRS 3 inte har uppnått den nivå som tanken med standarden var, anser både Eva Törning och Olle Nilsson att företagen kan standarden. De menar även att företagen redovisar enligt IFRS 3 på en, lagligt sett, tillfredsställande nivå.

6.2.3 Praktikern är nöjd

Praktikern, i det här fallet Jörgen Carlsson, är i stora drag nöjd över hur IFRS 3 har utvecklats sedan införandet. Han menar att många företag inför övergången var oroliga över den arbetsbelastning som de trodde att den komplexa redovisningen skulle ge upphov till. Detta ledde till att företag hyrde in dyra redovisningsexperter som hjälpte till med redovisningen den första tiden.

Jörgen Carlsson tycker däremot att det efter ett tag skapades en praxis, vilken innebär att företag har blivit mer pragmatiska gällande redovisningen av IFRS 3. Idag läggs det inte ner lika mycket tid på att redovisa rörelseförvärv helt i enlighet med standarden, då företag är nöjda efter ett antal enkla identifieringar. Vidare menar Carlsson att enskilda rörelseförvärv idag inte tilldelas samma mängd resurser, men att de trots detta uppfyller de krav som IFRS 3 ställer.

Jörgen Carlsson anser därför att det idag uppstått en tillfredställande nivå på hur företag redovisar rörelseförvärv och han tror inte att det kommer ske någon förändring av IFRS 3 inom en snar framtid. Däremot hoppas han att regeln om avskrivningar på goodwill återinförs, då det är enklare att ha ett årligt jämnt belopp som påverkar resultatet. Carlsson tror dock inte att ett återinförande av detta kommer att ske och säger avslutningsvis att företag ändå lär sig en ny standard med tiden.

7. Slutsats

I kapitlet presenteras de slutsatser som, med stöd från analysen, leder till besvarande av problemformuleringen. Avslutningsvis kommer det att ges förslag på fortsatta studier inom ämnet.

Vårt att belysa är den problematik som upptäckts i vår empiridel, gällande de olika yrkesgruppernas vilt skilda åsikter om tillämpningen av IFRS 3. Vi ser denna problematik som en intressant aspekt och inser varför redovisningen enligt IFRS 3 är ett så svårt och omdiskuterat ämne. Vi vill tydliggöra den uppstådda problematiken genom en, om än lekmannamässig, metafor som säger att:

Det är viktigt att både spelare, domare och publik i en fotbollsmatch har lika uppfattning om vilken regelpåföljd som kommer att drabba den spelare som begår ett regelbrott.

Med utgångspunkt i att det idag finns oklarheter gällande redovisningen av IFRS 3 bland de tre olika yrkesgrupperna ska vi besvara den första av våra problemformuleringar, nämligen ”Hur ser tillämpningen av IFRS 3 ut?”. Detta görs med hjälp av de analysavsnitt vi tidigare behandlat, då vi menar att svaret på frågan beror på vart i ”kedjan” en person befinner sig. Det vill säga att

- analytikern inte är nöjd med hur IFRS 3 har implementerats, eftersom den anser att standarden inte har lett till dess huvudsyfte, nämligen att förenkla för investerare
- revisorn är kluven då huvudsyftet med IFRS 3 inte uppnås till fullo, men däremot menar att företag som redovisar enligt standarden gör detta på ett korrekt sätt
- praktikern gör det som är mest ekonomiskt lönsamt för företaget, vilket kan leda till att inga djupgående identifieringar och värderingar kommer att genomföras till höga kostnader enbart för att uppnå en högre tillämpningsgrad av IFRS 3.

Uppsatsen andra problemformulering går ut på att svara på frågan ”Finns det ett förändringsbehov av IFRS 3?”. Utifrån den ovan belysta problematiken med att de olika yrkesgrupperna tycker olika, är det tydligt att det är analytikern som är mest intresserad av en förändrad och förbättrad version av IFRS 3, då standarden idag inte ger investerare en mer

jämförbar finansiell rapport. Eftersom huvudsyftet med standarden inte är uppfyllt anser vi att det finns ett förändringsbehov av IFRS 3 och att det därför bör göras en förändring för att de olika yrkesgrupperna ska uppfatta användningen av standarden på samma sätt. Detta för att huvudsyftet med IFRS 3 ska uppfyllas.

Vi menar att huvudproblemet, som bör förändras, i IFRS 3 främst handlar om den subjektivitet som är, och alltid kommer att vara, ett problem i det principbaserade regelverket. Dock vill vi visa att det finns möjligheter till att förbättra dagens standard genom att styra upp två problemområden.

Det första problemområdet kan vi finna i problematiken med väsentligheten som bevisligen är en avgörande faktor för hur väl IFRS 3 egentligen redovisas av företagen. Vi har här valt att ta inspiration av den amerikanska modell som ger de amerikanska företagen en tumregel gällande om en specifik händelse är väsentlig eller inte. Denna tumregel innebär att en specifik händelse enbart är väsentlig om händelsens kostnad överstiger en viss procent av företagets resultat före skatt. En liknande tumregel inom IFRS 3 tror vi hade varit till stor hjälp i redovisningen, eftersom den subjektiva bedömning som väsentligheten bygger på till viss del skulle elimineras.

Det andra stora problemområdet som har identifierats i uppsatsen gäller dagens tillsyn av standarden i Sverige, då kritik har framförts mot det svenska sättet att sköta tillsynen på. Tillsynen sköts idag av börserna själva, vilket kan leda till en intressekonflikt mellan börserna och dess kunder – företagen. Därför har det framkommit förslag gällande ett självständigt organ som bör stå för kontrollen, vilket vi tror hade eliminerat den möjliga intressekonflikt som idag finns och därmed också lett till en bättre tillsyn av standarden.

Vi menar att det idag finns ett förändringsbehov av IFRS 3 och vi vill med hjälp av de ovan nämnda lösningarna påvisa vilka förändringar vi tror kommer att leda till en mer lik användning av standarden i framtiden. Det första förslaget vi har presenterat kommer att göra standarden mindre subjektiv, då väsentlighetsprincipen får en tumregel att följa. Vidare kommer vårt andra förslag, instiftandet av ett nytt kontrollerande organ, skiljt från börserna, att leda till att det inte kan uppstå någon intressekonflikt mellan tillsynsmyndigheten och de som använder IFRS 3.

7.1 Förslag på fortsatta studier

I uppsatsens slutsats framgår det att det finns ett antal problemområden inom redovisningen av IFRS 3. Därför skulle ett förslag till vidare studier kunna vara att undersöka hur användningen av IFRS 3 fungerar ur ett internationellt perspektiv. Detta för att undersöka om det problem som identifierats i Sverige även skulle kunna påvisas i andra länder som följer IFRS 3, eller om det enbart är ett svenskt problem.

I uppsatsen har det även diskuterats kring problematiken med att IFRS är ett principbaserat regelverk som leder till stora subjektiva bedömningar. En annan möjlig utgångspunkt till vidare studier skulle kunna gälla en komparativ jämförelse mellan IFRS och ett regelbaserat redovisningssystem för att på så vis jämföra vilken typ av regelverk som är mest gynnsamt för en investerare i jämförelser mellan olika företag.

8. Källförteckning

Litteratur

Bryman, Alan – Bella, Emma (2005), *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö, Liber Ekonomi

Carlsson, Jörgen – Sandell, Niklas (2010), *Koncernredovisning*, Malmö, Liber AB

Far Akademi AB (2012), *IFRS-volymer 2012*, Stockholm, Far Akademi AB

Lundahl, Ulf – Skärvad, Per-Hugo (1999), *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, upplaga 3:10, Malmö, Studentlitteratur

Marton, Jan – Lumsden, Marie – Lundqvist, Pernilla – Pettersson, Anna-Karin – Rimmel, Gunnar (2008), *IFRS – i teori och praktik*, upplaga 2, Stockholm, Bonnier Utbildning AB

Rienecker, Lotte – Stray Jørgensen, Peter (2006), *Att skriva en bra uppsats*, upplaga 2, Malmö, Liber AB

Artiklar

Carrington, Thomas (2012), Redovisningen kan bli fel trots att revisorer gör rätt, *Balans* nr. 4

Copper, Julie (2007), Debating Accounting Principles and Policies: the Case of Goodwill, 1880-1921, *Accounting, Business & Financial History* vol. 17 no. 2 p. 241-264

Dawson, Sydney S. (1903), Goodwill, *Encyclopedia of Accounting* vol. 3 p. 196-207

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2006), Rörelseförvärv enligt IFRS 3. Hur gick det med identifieringen av immateriella tillgångar? *Balans* nr. 8-9

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2007), Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – andra året. Hur gick det med identifieringen av immateriella tillgångar? *Balans* nr. 11

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2008), Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – tredje året. Är det ett förlorat år? *Balans* nr. 11

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2009), Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – fjärde året. Ingen klar förbättring kan skönjas? *Balans* nr. 11

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2011), Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – femte året. *Balans* nr. 1

Gauffin, Björn – Nilsson, Sven-Arne (2011), Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – sjätte året. Goodwill växer och frodas. *Balans* nr. 11

Gauffin, Björn – Thörnsten, Anders (2010), Goodwillnedskrivningar 2009, en svårbedömd historia, *Balans* nr. 8-9

Giuliani, Marco – Brännström, Daniel (2011), Defining goodwill: a practice perspective, *Journal of Financial Reporting and Accounting* vol. 9 no. 2 p. 161-175

Hamberg, Mattias – Paananen, Mari – Novak, Jiri (2011), The Adoption of IFRS 3: The Effects of Managerial Discretion and Stock Market Reactions, *European Accounting* no. 20:2, p. 263-288

Heffes, Ellen M. (2005), Big Accounting Changes Likely with Release of ED on Business Combinations, *Financial Executive* vol. 21 no. 7 p. 14-17

Hellman, Niclas (2011), Tillsynen över IFRS får vi en bra lösning? *Balans* nr. 3

Lagerström, Bo – Nicander, Cecilia (2006), Redovisning enligt IFRS: Har börsbolag som köpt en rörelse också köpt regelverket i IFRS 3? *Balans* nr. 6-7

Malmqvist, Peter (2009), Problemen med IFRS går att lösa, *Balans* nr. 8-9

Marton, Jan (2007), I huvudet på en normsättare, *Balans* nr. 8-9

Marton, Jan (2007), Rättvisande redovisning – i princip? *Balans* nr. 11

Marton, Jan (2011), Rörelseförvärv, en evig redovisningsfråga? *Balans* nr. 11

Marton, Jan (2010), Smittorisk i redovisningen, *Balans* nr. 1

Nelson, Mark W. (2003), Behavioral Evidence on the Effects of Principles- and Rules-Based Standards, *Accounting Horizons* vol. 17 no. 1 p. 91-104

Pashang, Hossein – Fihn, Glenn (2011), Understanding of the phenomena of goodwill, *Review of Business Research* vol. 11 no. 2 p. 137-145

Wines, Graeme – Dagwell, Ron – Windsor, Carolyn (2007), Implications of the IFRS goodwill accounting treatment, *Managerial Auditing Journal* vol. 22 no. 9 p. 862-880

Elektroniska källor

EFRAG, *IFRS 3 - Business Combinations*, hämtad 2012-04-16 från

<http://www.efrag.org/Front/p98-8-272/IFRS-3---Business-Combinations.aspx>

ESMA (2011), *ESMA/2011/354 European enforcers see good level of IFRS application in 2010 – still room for improvements in some areas*, hämtad 2012-05-08 från

http://www.esma.europa.eu/system/files/2011_354.pdf

ESMA (2011), *ESMA/2011/009 Frequently asked questions: A guide to understanding ESMA*, hämtad 2012-04-18 från http://www.esma.europa.eu/system/files/2011_009.pdf

Finansinspektionen (2009), *Övervakning av regelbunden finansiell information i Sverige 2007-2009*, hämtad 2012-05-21 från

http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2010/redovisn_tillsyn_pm.pdf

von Haartman, Annika – Clemedtson, Peter – Ullber, Anders – Thedéen, Erik – Nyrén, Anders (2010), Samordna redovisningstillsynen, *Dagens Industri*, hämtad 2012-05-28 från

<http://di.se/Artiklar/2010/6/8/208605/DEBATT/>

IFAC (2009), *International Standard on Auditing 320. Materiality in Planning and Performing an Audit*, hämtad 2012-05-28 från

<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a018-2010-iaasb-handbook-isa-320.pdf>

Offentligt tryck

Europeiska kommissionen (2002), *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder*

Europeiska kommissionen (2011), *Kommissionens förordning (EU) nr 149/2011 av den 18 februari 2011 om ändring av förordning (EG) nr 1126/2008 om antagande av vissa internationella redovisningsstandarder i enlighet med Europaparlamentets och rådets*

*förordning (EG) nr 1606/2002 med avseende på förbättringar av IFRS-standarder
(International Financial Reporting Standards)*

Personliga intervjuer

Carlsson, Jörgen, koncernredovisningschef, Aspiro, Företagsekonomiska institutionen vid Ekonomihögskolan i Lund, 2012-05-16

Nilsson, Olle, redovisningsspecialist, PwC, PwC Malmö, 2012-05-02

Törning, Eva, redovisningsexpert, Grant Thornton, Grant Thornton Helsingborg, 2012-04-27

Online-intervjuer

Carlsson, Jörgen, koncernredovisningschef, Aspiro, 2012-05-20--27

Gauffin, Björn, ansvarig för företagsvärderingar, Grant Thornton, 2012-05-02--08

Nilsson, Olle, redovisningsspecialist, PwC, 2012-05-20--28

Nilsson, Sven-Arne, redovisningsexpert, Deloitte, 2012-05-02--03

Törning, Eva, redovisningsexpert, Grant Thornton, 2012-05-21--22